

A BÍRÓI GYAKORLAT SZEREPE A GAZDASÁGI TÁRSASÁG VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐJÉNEK HITELEZŐKKEL SZEMBENI FELELŐSSÉGE KÖRÉBEN*

BARTA JUDIT** – MAJOROS TÜNDE***

Jelen tanulmány célja, hogy a gazdasági társaság vezető tisztségviselőjének a fizetéseképtelenségi helyzet bekövetkeztét követően felmerülő hitelezőkkel szembeni magánjogi felelősségéhez kapcsolódóan vizsgálja azt, hogy mely kérdéskörökben és milyen szerepet játszik a felsőbb bíróságok ítélkezési gyakorlata a Cstv. és a Ctv. vonatkozó rendelkezései alapján.

A tanulmány először tesz egy rövid kitérőt a bírói gyakorlat, ezen belül a bírói precedens jellemzőinek bemutatása útján, majd a jogelméleti megalapozást követően tér vissza a célul tűzött joggyakorlat ismertetéséhez. Mindeközben a kontinentális és common law jogrendszerek rövid összevetése segítségével igyekszik jellemezni a bíró alkotta jogot, megmutatva ennek magyar eredményeit.

Kulcsszavak: vezető tisztségviselő, felelősség, wrongful trading, felszámolási eljárás, kényszer-törlési eljárás, bírói gyakorlat, precedens

Der Zweck dieser Studie ist im Bereich der privatrechtlichen Haftung der Personen mit Führungsaufgaben der Handelsgesellschaften gegenüber den Gläubigern nach dem Eintreten einer Lage, in der eine Insolvenz drohte zu analysieren, welche Rolle und in welchen Fragen die obergerichtliche Praxis aufgrund der Normen des Insolvenzgesetzes und des Firmengesetzes spielt.

Die Studie bringt erstens die gerichtliche Praxis, darin die Merkmale der gerichtlichen Präzedenz dar, dann nach der rechtstheoretischen Begründung legt die Rechtspraxis dar. Inzwischen wird das Richterrecht mit dem kurzen Vergleich der kontinentalen und common law Rechtssysteme charakterisiert und die ungarischen Ergebnisse vorgeführt.

Schlüsselwörter: Person mit Führungsaufgabe, Haftung, wrongful trading, Konkursverfahren (Liquidation), Zwangslöschungsverfahren

---

* Jelen tanulmány az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalának emelését célzó programjai keretében valósult meg.

** **Dr. Barta Judit PhD**
intézeti tanszékvezető, egyetemi docens
Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Kereskedelmi Jogi Intézeti Tanszék
3515 Miskolc-Egyetemváros
bartajudit69@t-online.hu

*** **Dr. Majoros Tünde**
PhD-hallgató
Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Civilisztikai Tudományok Intézete
Kereskedelmi Jogi Intézeti Tanszék
3515 Miskolc-Egyetemváros
majorostunde@hotmail.com

1. A BÍRÓI GYAKORLAT SZEREPE

1.1. A bírói ítélet kötőereje

A precedens szerepe az adott jogrendszerben olyan stílusjegy, amely alapján más jogrendszerekkel való rokonsága vagy azoktól való különbözősége megállapítható.¹ Vagyis az, hogy egy jogrendszeren belül a törvényi jog vagy a bírói jog dominanciája érhető-e tetten, olyan jellemző, amely alapján az adott jogrendszer különböző *jogcsaládokba, jogkörökbe*² tartozása állapítható meg.

A common law jogrendszerben a precedensek mellett jelentősen előre tört a törvényi jog, hiszen az ítéletek túlnyomó többsége tételes jogon alapul, illetve alig ha van a társadalmi viszonyoknak olyan szegmense, amelyet a szó szoros értelmében vett jogalkotás ne érintett volna; míg a kontinentális jogban egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a joggyakorlatot alakító (felsőbb bírósági) döntések, amelyek típusuktól függően jogi kötőerővel is bírhatnak az alsóbb bíróságokra nézve. Ezen a ponton kell feltennünk tehát a kérdést: mi a különbség a common law precedensei és a kontinentális jog publikált bírói döntései között. A válasz a *stare decisis*, vagyis a döntés fenntartásának elve.³ Ezen elv nyomán a bíróságok kötelesek a döntésüket a hasonló ügyben hozott korábbi ítélethez igazítani.

A bírói ítéletek alapvetően egyedi esetekhez kapcsolódnak és csak az ügyben részes felekre nézve kötelezőek. Tény viszont az is, hogy a hasonló eseteket hasonlóan kell megítélni, így az egyedi döntések „továbbélhetnek”: jogi kötőerejük a konkrét eseteken túlmutathat. Előfordul ez egyrészt akkor, ha maga az ítélet válik kötelező erejűvé a *stare decisis* elve alapján a többi bíróság számára (precedens), vagy adódhat abból is, ha a sok hasonló döntésből kialakuló, állandósuló gyakorlat válik iránymutatóvá, vagyis a „követés kötelezővé lesz”. Előbbi a common lawra, utóbbi a kontinentális jogrendszerre jellemző. Bíró alkotta jognak ebben az értelemben csak a precedens tekinthető, hiszen a bíró tevékenysége folytán kötelező erejű norma születik.⁴ Valójában azonban nem ő alkotja a jogot, mert az már tőle függetlenül, korábban is létezik, csak felfedezésre, kibontásra, megszővegezésre vár, amelyre az eset megítélése során a probléma megoldásaként a döntés meghozatalakor kerül sor, annak tudatában, hogy nem csak az adott esetre, hanem a jövőben felmerülő más hasonló esetekre is irányadó lesz.⁵ A kontinentális jogrendszerekben nem erről van szó: a tételes jog már adott, csupán annak (a bíróság általi) értelmezése válik kötelezően követendővé.

A bírói jog megfogalmazását tekintve az utólagosság jellemzi, tekintve, hogy az eset nyomán kerül sor a megszővegezésére, ám ez az utólagosság nem a

¹ GYÖRFI Tamás–SZABÓ Miklós: A jogcsaládok. In: *Bevezetés a jog- és államtudományokba*. Prudentia Iuris 2. (szerk.: SZABÓ Miklós) Bíbor Kiadó, Miskolc, 2006., 139, a Miskolci Egyetem Jogelméleti és Jogszociológiai Tanszékének kiadványsorozata.

² Előbbi René David, utóbbi Konrad Zweigert és Hein Kötz tipológiája. Ld. GYÖRFI–SZABÓ: i. m. 140.

³ SZABÓ Miklós: Mi a „precedens”? Előadások a precedensek szerepéről a magyar joggyakorlatban. *Jogesetek Magyarázata*, 2012/2, 74.

⁴ GYÖRFI Tamás–SZABÓ Miklós: i. m. 74.

⁵ SZABÓ Miklós: i. m. 74.

szabály keletkezésére vonatkozik, hanem a szabályozási igény felmerüléséhez képest értelmezendő. A törvényi jog elvont, merev mivoltához, magas absztrakciós szintjéhez képest a bírói jog kevésbé elvont és absztrahált, továbbá rugalmasabb és árnyaltabb. Ennek háttérében a szabályalkotás induktív módszere áll: a bíró a konkrétumtól halad az általános felé, illetve esetről esetre születnek a precedensek, amelyekből ebből kifolyólag sok van, míg a kontinentális jogi kodifikáció arra törekszik, hogy kevés szabállyal minél több élethelyzetet tudjon lefedni.⁶

1.2. A magyar jogban előforduló jogegységesítő instrumentumok

Hazánkban nem érvényesül a vegytiszta értelemben vett precedensrendszer. Ennek ellenére felmerül a bírói jogalkotás kérdése,⁷ mégpedig a publikált bírói döntések kapcsán, amelyek egy része jogi kötőerővel bír a bíróságok számára, más részük kötelező erő hiányában is hasonló hatásmechanizmusú, míg további részük még az említett „látens kötőerővel” sem rendelkezik, mégis nagy népszerűségnek örvend.

Hazánkban két esetben fordulhat elő bírói jogalkotás: 1) nyitott állású norma (generálklauzula) tartalmának kitöltésekor, 2) jogegységi határozat meghozatalakor.⁸ Magyarország Alaptörvényének 25. cikke alapján a legfőbb magyar bírói fórum a Kúria, amelynek többek között feladata, hogy a bíróságok jogalkalmazásának egységét biztosítsa.⁹ Ennek érdekében az Alaptörvény felhatalmazása és a bíróságok szervezéséről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.) 24. § (1) bekezdés c) pontja alapján jogegységi határozatot hoz, a 25. § szerint továbbá joggyakorlat-elemzést folytat, elvi bírósági határozatokat és elvi bírósági döntéseket tesz közzé. A jogegységi határozat a Bsz. 42. § (1) bekezdésének utolsó mondata értelmében, a Magyar Közlönyben való közzétételtől kötelező a bíróságok számára. A jogegységi határozat keletkezése és mibenléte – az anyagi jogforrástól eltekintve – igencsak hasonlít a kötelező erejű normára. Ezt több jellemző is igazolja:

- A jogegységi határozat meghozatalára és hatályon kívül helyezésére is ugyanaz az egyetlen szerv, a Kúria jogosult;
- Ennek szabályait törvény (Bsz.) állapítja meg;
- Az Alkotmánybíróság az Abtv. 37. § (2) bekezdése alapján vizsgálhatja a jogegységi határozat Alaptörvénnyel való összhangját, és adott esetben meg is semmisítheti azt;
- Jogi kötőerővel bír, igaz, csak a bíróságok számára;

⁶ GYÓRFI Tamás–SZABÓ Miklós: i. m. 76–77.

⁷ Peschka Vilmos a bírói jogalkotás kapcsán hasonló jellemvonásokat említ a magyar viszonyok között, mint amelyeket az előző fejezetben a bírói jog kapcsán mi tettünk: konkrét esethez kapcsolódó normaalkotás, egyediség, indukció, utólagosság, az absztrakció alacsonyabb szintje, rugalmasság, bizonytalanság, kevésbé áttekinthetőség. Ld. PESCHKA Vilmos: *Jogforrás és jogalkotás – A jogalkalmazói jogképződés jellemző vonásai*. Akadémia Kiadó, Budapest, 1965, 153–162.

⁸ TÖRÖK Tamás: A vezető tisztségviselő hitelezőkkel szembeni felelősségével összefüggő, a magyar jogirodalomban megjelent egyes jogkérdésekkel kapcsolatos álláspontok. *Forum Sententiarum Curiae*, 2016/2, 26.

⁹ A jogegységi határozat történetiségével a Török Tamás által is hivatkozott 2/2016 (II. 8.), AB-határozat meglepő részletességgel foglalkozik.

- Nem egyedi ügyben születik, magas absztrakciós szintű;¹⁰
- A jogegység biztosítása nem csupán jog, hanem alkotmányos kötelezettség is, amelynek elmaradása mulasztást jelent.¹¹

A magyar jogban a jogegységesítésnek további, jogi kötőerővel csak látens módon vagy egyáltalán nem rendelkező eszközei vannak: elvi bírósági határozat, elvi bírósági döntés, kollégiumi vélemény, kollégiumi állásfoglalás, irányelv, elvi döntés és szerkesztett határozatok.

Az elvi bírósági határozatot (*EBH*) szintén a Kúria alkotja, de abban különbözik a jogegységi határozattól, hogy egyedi ügghöz kapcsolódik, ám *az egyedi ügyön túlmutató, elvi jelentőségű megállapításokat tartalmaz*. Ennek érdekében publikálják a döntést, amelynek egyebekben nincs explicit jogi kötőereje, viszont, ha *a Kúria valamely ítélkező tanácsa el kíván térni egy elvi bírósági határozattól, vagy elvi bírósági döntéstől, akkor ezt csak jogegységi eljárás lefolytatása útján teheti meg*. Vagyis a Kúria kötve van saját határozatához – az alsóbb bíróságok pedig kimondva-kimondatlanul a Kúria határozatához.

Az elvi bírósági döntés kategóriája (*EBD*) 2011 óta létezik. Lényegében mindenben megegyezik az *EBH* kapcsán említettekkel, kivéve a döntést hozó bírói fórumot: *nem a Kúria, hanem ítélőtábla vagy törvényszék hozza, csak a Kúria emeli elvi szintre*.

A kollégiumi vélemény nem egyedi ügyben születik, hanem absztrakt, elvi kérdéssel foglalkozik, viszont a Bszi. nem szabályozza, nincs kötőereje, a járásbíró kivételével valamennyi bírói szinten előfordulhat, bár túlnyomórészt a Kúriához kötődik.

Vannak olyan jogegységesítő instrumentumok is, amelyeket 1998 óta kibocsátani már nem, de találni és hivatkozni még lehet: ilyen a kollégiumi állásfoglalás, amely a jelenlegi kollégiumi véleménnyel azonos,¹² valamint az irányelv és az elvi döntés, amelyekből jónéhány „hatályos” még.

A jogegységesítés területén nincs „hivatalos” minősítésük, de a gyakorlatban mégis ilyesféle szerepet töltenek be a szerkesztett bírósági határozatok (*BH*), amelyek egyedi ügyben születnek, ám valamilyen okból (az ügy jelentősége, az adott bíróság megállapításai miatt) publikálásra méltók. Ezeknek a határozatoknak bírói konzekvenciáira, akár csak egyes megállapításaira, illetve jogértelmezési eredményeire mind a peres felek, mind pedig a bíróságok hivatkoznak. Az egyedi ügyben hozott ítéletek gyakran tartalmaznak korábbi döntésekre történő hivatkozásokat olyan részletkérdések tekintetében, amelyek más ügyekben is felmerültek, és részletes bírói magyarázatot kaptak, az épp eljáró bíróság pedig nem kívánja álláspontját újból és hasonlóan kifejteni, a döntvény számára utalva elfogadja a korábban eljáró bíró idevágó megállapításait. Találkozunk azonban olyan esettel is, amikor egy bírói

¹⁰ CSERNUS Máté: *BH-kisokos*. I. rész. Gyakorlati útmutató a döntvények rendszeréhez. <http://arsboni.hu/bh-kisokos-i-resz/> (letöltés: 2017. február 13.)

¹¹ TÖRÖK Tamás i. m. 29.

¹² Ld. erről és a jogegységesítés magyar viszonyairól részletesen ZÓDI Zsolt: A korábbi esetekre történő hivatkozások mintázatai a magyar bíróságok ítéleteiben. *MTA Law Working Papers*, 2014/01, 15–24.

döntés egy korábbi ítéletben kifejtettek helytelenségére, téves voltára utal, vagy egyszerűen csak azt mondja ki, hogy az a tétel jelen ügyben nem alkalmazható (hiába hivatkozott rá pl. a jogi képviselő, vagy akár az alsóbb fokú bíróság).

Mindezekről függetlenül, hangsúlyozni szükséges, hogy sem az alsóbb bíróságok, sem a közzétett döntést hozó bíróság nincsenek kötve az adott eseti, vagy elvi eseti döntéshez. Az alsóbb bíróságok általánosságban függetlenségük ellenére is törekednek nem eltérni a saját másodfokuk iránymutatásaitól, ha erre mégis sor kerül, akkor többnyire nem a jogkérdés eltérő értelmezésére, hanem a tényállás különbözőségére hivatkoznak.¹³

2. A WRONGFUL TRADING FELELŐSSÉG KÖRÉBEN PUBLIKÁLT FELSŐBB BÍRÓSÁGI DÖNTÉSEK A CSTV. 33/A. § ALAPJÁN ÉS AZ 1/2013. POLGÁRI JOGEGYSÉGI HATÁROZAT

2.1. Az eseti bírósági döntések

A vezető tisztségviselő csalárd, hitelezői érdeket sértő tevékenységével kapcsolatos felelősségi szabály (wrongful trading felelősség) először a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvényben (Gt.) jelent meg fundamentumát képezve aztán a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvénybe (Cstv.) beépített részletszabályoknak.

A Cstv. hatályos 33/A. §-a (7) bekezdésben rendezi a felelősséget megalapozó tényállást (1) és ezzel a megállapítási per indításának feltételeit, határidejét (2), vagyoni biztosíték nyújtására irányuló kérelem lehetőségét (3), a mentesülést (4), a felelősséget megalapozó vélelmeket (5), a marasztalási tényállást és perindítási határidőket (6), a megállapítással együtt érvényesíthető marasztalás speciális tényállását (7). Egyetlen paragrafus sűrít magába anyagi és eljárásjogi szabályokat, ami már önmagában előrevetíti a bírói gyakorlat kényszerű térnyerését.

Az igényérvényesítés – bizonyos kivétellel [(7) bekezdés] – két peres eljárásban történik, az első az ún. megállapítási per, amely a vezető tisztségviselő felelősségének és az általa okozott vagyonsökkenés mértékének a megállapítására, a második a marasztalási per, amely a vezető tisztségviselő által fizetendő összeg megállapítására irányul.

A Cstv. hatályos 33/A. § (1) bekezdése szerint:

- a felszámolási eljárás alatt,
- a hitelező vagy – az adós nevében – a felszámoló,
- kérheti keresettel,
- a felszámolás során eljáró bíróságtól
- annak megállapítását (emiattnak nevezik ezt ún. *megállapítási keresetnek*),
hogy
- az adós vezető tisztségviselői, ideértve azokat is, akik a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben vezetők voltak,

¹³ CSERNUS Máté: *BH-kisokos*. II. rész. Gyakorlati útmutató a döntvények rendszeréhez. <http://arsboni.hu/bh-kisokos-ii-resz/> (letöltés: 2017. február 13.)

- a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően,
- ügyvezetési feladataikat nem a hitelezők érdekeinek figyelembevételével látták el, és emiatt
- az adós vagyona¹⁴ csökkent, vagy
- a hitelezők követeléseinek teljes mértékben történő kielégítését megghiúsították vagy
- elmulasztották a környezeti terhek rendezését.

A (1) bekezdés több tényállási elemét is az ítélkezési gyakorlatnak kellett tartalmilag és akár eljárásjogi szempontból is tisztáznia:

- kik tartozhatnak bele a hitelezői körbe a felszámolás alatt 40 napon belül bejelentkezett és nyilvántartásba vett hitelezőkön kívül,¹⁵
- a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet fogalma és elhatárolása,¹⁶ pontos időpontjának megállapíthatósága, illetve bizonyítási kérdései,¹⁷
- mit jelent a hitelezői követelések kielégítésének teljes mértékű megghiúsítása, amely kitétel utóbb, épp a bírói gyakorlat tapasztalatainak köszönhetően került a tényállásba.¹⁸

¹⁴ Cstv. 3. § (1) bekezdés e) pont: *vagyon* mindaz, amit a számvitelről szóló törvény befektetett eszköznek vagy forgóeszköznek minősít.

¹⁵ A bírói gyakorlat nem különbözteti meg a hitelezőt abból a szempontból, hogy a követelését 40 napon belül vagy azon túl, de 180 napon belül jelentette be. Indíthat megállapítási (majd marasztalási pert is) az olyan hitelező, aki 40 napon túl jelentkezett be, és a felszámoló nyilvántartásba vette. (BDT2014. 3241.) Hitelezőnek minősül az is, aki vitatott hitelezői igénnyel rendelkezik, mindaddig amíg vitatott hitelezői minősége fennáll. Ha a bíróság jogerős döntésével megállapítja, hogy követelése alaptalan, elveszíti hitelezői minőségét, ilyen esetben az érintett vagy eláll a keresetétől, vagy a bíróság érdemben utasítja el a keresetet. Ld.: A Kúria Polgári Kollégiuma Joggyakorlat-elemző Csoportjának 2017. január 12-én elfogadott, a Polgári Kollégium által 2017. február 6-án elfogadott összefoglaló véleménye a vezető tisztségviselő hitelezőkkel szembeni felelősségének tárgykörében. (a továbbiakban: Összefoglaló vélemény) (http://www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeny_6.pdf) 27.

¹⁶ ÍH 2013.38.; BDT2013. 2881.; BDT2014. 3144.; BH2014. 188.

¹⁷ Részletesen feldolgozza a bírói gyakorlatát Dr. Csóke Andrea, ld. az Összefoglaló vélemény 2. számú tanulmány mellékletét, és Fónagy Sándor tanulmányában. Ld. FÓNAGY Sándor: A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet megítélése. *Gazdaság és Jog*, 2015, 11, 14–21.

¹⁸ Dr. Zámbo Tamás idevágóan felveti, hogy éppen a vagyon fogalmának a számviteli szemlélethez (törvényhez) történő igazítása volt az oka annak, hogy a korábbi feltétel (a vagyon csökkent) mellett a hitelezői követelések megghiúsulása is megjelent itt a Cstv.-ben, amely alá nem lehetett besorolni egy sor tipikusnak tekinthető esetet, mint az aktív vagyon ugyan nem csökkent (nem került ki belőle vagyontárgy: ingatlan, ingóság, jog, pénz, illetve pénzkövetelés), időközben azonban olyan tartozások keletkeztek, amelyek a hitelezők kielégítését a kritikus időponthoz képest rontották. Ha az aktív vagyon nem, vagy kevésbé növekszik, mint amilyen volumenben a tartozások, az aktív vagyon összességében kisebb arányú kielégítésre lesz elegendő, mivel azok jogosultjai is hitelezővé válnak. A teljes kielégítés megghiúsulása alatt azt kell érteni, hogy a felróható magatartás nélkül a kielégítési lehetőség (mérték) összehitelezői szempontból kedvezőbb lett volna. Ld.: ZÁMBÓ Tamás: A vezető tisztségviselő felelőssége megállapításának feltételei (vagyoncsökkenés, hitelezői követelések teljes mértékű kielégítésének megghiúsulása, a környezeti terhek rendezésének elmaradása). Összefoglaló vélemény 3. számú melléklet.

A BDT2016. 3571. számú ügyben foglalkozott azzal a kérdéssel a bíróság, hogy „a hitelezői követelések teljes kielégítésének” hiánya mit jelent, ez a kategória megköveteli-e azt, hogy a hitele-

A felelősségi alakzat Cstv.-be illesztésekor a miniszteri indokolás utalt a bírói gyakorlatra, két helyen is teret kívánva annak engedni:

- 1) annak megítélése során, hogy konkrétan milyen vezetői magatartás alapozza meg a felelősség alóli eredményes kimentést,
- 2) a törvény vezető tisztségviselőnek minősíti azt a személyt is, aki jogi értelemben ugyan nem vezető tisztségviselő, de ténylegesen meghatározta a gazdasági társaság vezetését (ún. „árnyékvezető”), „annak megítélése, hogy egy meghatározott adós szervezetnél mely személyek tekinthetők árnyékvezetőnek, a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.”

A 2006-ban történt jogi szabályozást követően 2008-ban születtek az első felsőbb bírósági döntések, amelyek publikálásra kerültek. A passzushoz kapcsolódó, harmincat meghaladó BDT, EBH, BH, ÍH döntéseket megvizsgálva, az alábbi következtetések vonhatók le:

- 1) A felelősség alóli eredményes kimentést illetően a döntések többségében a bíróság abban foglalt állást, hogy a vezető által felhozott érveket miért nem fogadja el mentesítő körülményként, az ún. névleges ügyvezető pozícióra való mentesülési hivatkozás elutasítása körében elvi jelentőségű határozat is született.¹⁹

Ugyan nem a Cstv. 33/A. § alapján indított keresetet a felszámoló, hanem a gazdasági társaság nevében, a gazdasági társaságnak okozott kár címén (belső jogviszony), de az eljáró bíróság azt is vizsgálta, hogy a Cstv. 33/A. § alapján helye lehetne-e marasztalásnak, így a bíróság megállapítása irányadónak tekinthető e körben is: A gazdasági társaság vezető tisztségviselője nem tartozik kártérítési felelősséggel, ha a gazdasági társaság fizetéseképtelenségéhez vezető helyzet bekövetkeztét követően a társaság olyan tartozásainak kiegyenlítéséről gondoskodik, amelyek a rendes gazdálkodás

---

zók semmilyen mértékben ne jussanak hozzá a követelésükhöz, vagy lehet erre hivatkozni akkor is, ha csak részben következik be meghiúsulás. A bíróság azt az álláspontot képviselte, hogy e fordulatra hivatkozáshoz az szükséges, hogy a hitelezői követelések kielégítése teljes mértékben meghiúsuljon.

¹⁹ A vezető tisztségviselő azzal nem védekezhet, hogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetet nem ő idézte elő, a felelősség alól az sem mentesíti, hogy a taggyűlés jóváhagyó határozata eredményeképpen került sor a perrel érintett, vagyonvesztést előidéző előszerződés megkötésére. (BDT2014. 3144.)

Nem menti fel az alperest a felelősség megállapítása alól az a tény, hogy a taggyűlés határozatait hajtotta végre. Az adós egy családi vállalkozás, a kisebbségi tulajdonosok a vezető tisztségviselő alperes gyermekei, az alperes pedig többségi tulajdonos. Bár az alperes a taggyűlési határozatok meghozatala során érintett tagként nem szavazhatott a társasági jogi szabályokra figyelemmel, a határozatok az ő javaslata alapján születtek. Tehát nem egy a szándékaival, céljaival ellentétes taggyűlési határozat „kényszerítette” a saját maga javára a tagi kölcsön visszafizetésére, hanem annak meghozatalát maga kezdeményezte. (BH2016. 179.)

Nem fogadta el a bíróság azon védekezést sem, hogy az egyik vezető tisztségviselő csak névlegesen volt vezető, valójában nem ő döntött, nem az ő tevékeny magatartása vezetett a hitelezők érdeksérelméhez és vagyonsökkenéshez. (EBH2011. 2326., BDT2016. 3499, BDT2010. 2282.)

Nem fogadta el azon védekezést sem, hogy ténylegesen nem a vezető döntött, hanem a tag utasította, kérte, ő csak végrehajtotta az utasítást. (BDT2016. 3571.)

körében a cégjegyzékbe bejegyzett, az adós létesítő okiratában szereplő tevékenységi körök gyakorlása során megkötött szerződésekkel, az ezek alapján teljesített szolgáltatásokkal kapcsolatosak.²⁰

Elvi jelentőségűnek minősíthető a Kúria azon ítélete, amelyben nem mentesülésként, hanem a vezető által okozott vagyonsökkentést kompenzáló tényezőként határozta meg az alsóbb bírósággal ellenben – álláspontom szerint, helyesen –, amikor a vezető tisztségviselő egyben tag volt és jelentős összegű tagi kölcsönt nyújtott a társaságnak a fizetési nehézségek áthidalása céljából.²¹ A vezető tisztségviselő eredményes kimentését tartalmazó eset nem került publikálásra.

- 2) Az árnyékvezető kérdéskörben nem szólhatunk sem számában, sem tartalmában kiemelkedő döntésekről. A közzétett néhány peres ügyben a felperes próbálta tágítani az alperesi személyi kört azzal, hogy a tényleges vezetőn kívül árnyékvezetőként perelt más személyeket, mint a vagyonsökkentést eredményező jogügylet másik alanyát, aki a vezető házastársa volt, vagy épp a hitelt felmondó bankot. Mindkét esetben elutasította a bíróság az árnyékvezetői minőség megállapítását, mert azok meghatározó befolyással nem bírtak a vezető tisztségviselő döntéseire. A határozatok utaltak arra, hogy annak megítélése, mely személy tekinthető árnyékvezetőnek, a bíróság mérlegelésén múlik.²²

Bár a miniszteri indokolás e két körben vélt a bírói mérlegelésnek teret engedni, a valóságban ettől jóval több területen került arra sor, sőt e szerepkört meghaladóan, jogértelmezésre, joghézag kitöltésére az alábbiak szerint:

- Annak megállapítása, hogy késedelmi kamat nem számítható fel a megállapított vagyonsökkenés után (BDT2016. 3499.).
- Annak megítélése, hogy a fenyegető fizetéseképtelenség helyzetében sérti-e a hitelezők érdekeit a tagi kölcsön visszafizetése és okoz-e vagyonsökkenést (BDT2016. 3571., BDT2013. 2881., BH2016. 179., BDT2014. 3241.).²³
- Ha a hitelező (NAV) két jogcímen is perelhet a felszámolási eljárásban, függetlenül attól, hogy az adós számára melyik a hátrányosabb, a hitelező

²⁰ BDT2015. 3285. Egységes a bírói gyakorlat, hogy a *rendes gazdálkodás körébe* a cégjegyzékbe bejegyzett, az adós létesítő okiratában szereplő tevékenységi körök gyakorlása során az üzletszerű gazdasági kapcsolatokban megkötött szerződések, az ezek alapján teljesített szolgáltatások tartozhatnak. (BDT2009. 2141.)

²¹ BH2015. 104. A vezető tisztségviselő felszámolás alá került adós cég vagyonsökkenéséért való helytállási kötelezettségének vizsgálata esetén az általa nyújtott tagi kölcsön nem a kimentés körében értékelendő, hanem a tekintetben, hogy az e jogcímen átadott pénzüsszeg kompenzálja-e az ügyvezetői magatartás folytán bekövetkezett vagyonsökkenést.

²² BDT2014. 3212., BDT2013. 3036.

²³ Valamennyi bírósági döntés azonosan foglal állást abban, hogy másként kell megítélni a külső hitelezőket és a társaság tagjait, mint tagi kölcsönöket nyújtó és így a társaság hitelezőjévé váló személyeket. A tagi kölcsönök visszafizetése nem hiúsíthatja meg a külső harmadik személy hitelezők követeléseinek kielégítését.

döntheti el, melyiket választja, az adós nem szólalhat fel ez ellen (BH2016. 179.).²⁴

- A (6) bekezdés marasztalási perre utaló része a hitelező követelésének ki-elégítéséről szól. Ebből tévesen azt a következtetést lehet levonni, hogy a pert indító hitelező felszámolás során meg nem térült követelése teljes egészében történő megfizetésére lehet a marasztalt vezető tisztségviselőt kötelezni. A bírói gyakorlatnak kellett a hiányos szabályozást helyretenni: Itt a vezető tisztségviselő által okozott vagyonsökkenés hitelezőknek történő juttatásáról van szó, tehát a vezető tisztségviselő maximum ennek az összegnek a megfizetésére kötelezhető.²⁵ Ugyanakkor, ha a megállapított vagyonsökkenés összege nagyobb, mint az érvényesített, meg nem térült hitelezői követelések, a vezető tisztségviselő maximum a hitelezői követeléseknek megfelelő összeg fizetésére kötelezhető.²⁶
- A törvény a perindításra kétféle határidőt biztosít, ami vagy a felszámolási eljárás jogerős befejezésétől, vagy a megállapítási per (ha ez későbbi) jogerős befejezésétől indul. A bírósági eljárások során bukott ki azon szabályozási hiba, hogy nem volt egyértelmű, mikortól szólhatunk a felszámolási eljárás jogerős befejezéséről. E körben eltérő bírósági döntések születtek, mire a Kúria meghozta a végső döntést,²⁷ addigra a jogalkotó pontosította a konvenciót, a pert a felszámolási eljárás jogerős lezárásáról hozott határozat Cégbiztonságban való közzétételét követő 60 napos jogvesztő határidőn belül lehet megindítani.²⁸ A törvényalkotás itt kifogta a Kúria jogértelmezésének, esetleges jogegységesítésének vitorláiból.

A leírtakból jól látható, hogy a Cstv. 33/A. §-ban meghatározott felelősségi tényállás pőrén, a bírói gyakorlat eredményeinek ismerete nélkül egy nehezen értelmezhető és alig kezelhető bonyolult szabálytömeg. A bírói gyakorlat számos megnyilvánulása tetten érhető az igen összetett, közgazdaságtani és pénzügyi szá-

²⁴ A Cstv. nem tartalmaz sorrendiséget a szabályai alapján megindítható peres eljárások tekintetében. Ha az adós vagyontárgya meghatározott időpontban történt átruházása folytán mind a Cstv. 40. § (1) bekezdése szerinti megtámadási per, mind pedig a Cstv. 33/A. § (1) bekezdésében szabályozott megállapítás iránti per megindításának fennállnak a feltételei, az eljárás megindítására jogosult eldöntheti, hogy melyik per megindítását tartja célravezetőbbnek.

²⁵ BDT2016. 3467. A vezető tisztségviselő kártérítési felelősségének megállapítását követő marasztalási perben kizárólag az vizsgálendő, hogy az adós vagyonából ki nem elégíthető és a marasztalási per tárgyává is tett felperesi hitelezői igények együttes összege meghaladja-e a megállapítási perben meghatározott összeget. Amennyiben igen, úgy a megállapítási perben meghatározott összegben, ezen összegben belül pedig a felperesek ki nem elégített hitelezői igényének arányában kerülhet sor a marasztalásra.

BDT2012. 2619. II. A vezető tisztségviselő helytállási kötelezettsége azonban a ki nem elégített hitelezői követelések teljes összegéig sem áll fenn minden esetben, hanem csak olyan mértékben, amennyiben a társasági vagyon a vezető tisztségviselők felróható eljárása folytán csökkent.

²⁶ BDT2014. 3241. Ha az adósnál a tényleges vagyonsökkenés mértéke meghaladja a keresetben érvényesített összeget, a bíróságnak csak a keresetben megjelölt mértékű vagyonsökkenésért való felelősséget kell megállapítania.

²⁷ BH2014. 279

²⁸ Cstv. 33/A. § (6) bekezdés

lakkal is átszótt joggyakorlati kérdések tisztázásától elkezdve az egyes tényállási elemek értelmezésén, tartalommal való kitöltésén át a megmutatkozó jogi hiátusok kipótlásáig. A tételes jogi szabályok csak a bírói gyakorlat szinergiájával képesek a vezető tisztségviselői visszaélések elleni eredményes fellépésére.

2.2. A jogegységi határozat

A jogegységesítés legmagasabb szintű eszközét tekintve egyet említhetünk itt, amely jól szemlélteti az igényérvényesítés sajátos módját (kétlépcsős perlés), és az ezzel kapcsolatban felmerült, eltérő perjogi jogértelmezést, valamint a Kúria erre adott megoldási javaslatát.

A vezető tisztségviselő felelősségre vonása a Cstv. által szabályozott felszámolási eljáráshoz kapcsolódóan egy kétlépcsős perlési struktúrában valósul meg, amelynek első mozzanata az ún. megállapítási kereset, amelyet a felszámolási eljárás befejezéséig terjeszthet elő a hitelező vagy az adós nevében a felszámoló, s ha ebben a perben a vezető tisztségviselő felelősségét a bíróság jogerősen megállapítja, akkor főszabály szerint a felszámolási eljárás jogerős befejezését követi a második lépcső: a marasztalási kereset előterjesztése.

*A Cstv. 33/A. §-ának (1) bekezdése alapján indított per tárgya a vezető tisztségviselő felelősségének megállapítása. A peres eljárás illetékét ezért a meg nem határozható pertárgyérték alapul vételével kell megállapítani tekintet nélkül arra, hogy a felperesnek a keresetlevélben az állított vagyonsökkenés mértékét meg kell jelölnie, és azt a bíróságnak ítéletében összegszerűen meg kell határoznia.*²⁹

A jogegységi eljárást a kibontakozott eltérő joggyakorlat miatt kellett lefolytatni, mert a bíróságok között ellentmondás mutatkozott abban a kérdésben, hogy a pertárgyérték a Pp. 24. §-a alapján meghatározható-e, és ehhez képest a az illeték alapját az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 39. § (1)–(2) bekezdése, vagy az Itv. 39. §-ának (3) bekezdése alapján kell-e megállapítani.

Az egyik álláspont szerint a pertárgy értéke meghatározható a Pp. 24. §-a alapján, mert a felperesnek a bizonyítás során meg kell jelölnie a vagyonsökkenés mértékét, amely a társasági vagyonban a vezető tisztségviselő csalárd gazdálkodása folytán állt be. A pertárgy értéke és a leróandó illeték ehhez igazodik.³⁰ A másik álláspont szerint a pertárgyérték a Pp. 24. §-a alapján nem határozható meg, ezért az illetékfizetési kötelezettség alapját az Itv. 39. §-ának (3) bekezdése szerint kell megállapítani. A megállapítási kereset ugyanis nem a vezető tisztségviselő marasztalására irányul, annak ellenére, hogy a bizonyítás körében a vagyonsökkenés mértékét meg kell határozni, hiszen külön perben történik a felelősség megállapítása és a felelős marasztalása. A hitelező csak a felszámolási eljárás jogerős befejezését követően indíthat marasztalás iránti pert, ezért az eljárási költségek ilyen módon történő megtöbbszörözése a felekre nézve is rendkívül méltánytalan, az sem

²⁹ Ez a döntés „*ratio decidendije*”.

³⁰ Legfelsőbb Bíróság Gfv.IX.30.249/2010/4, Gfv.IX.30.432/2010/4.; Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.249/2010/2; Pécsi Ítéltábla Gf.II.30.266/2009/7, Gf.II.30.221/2010/4, Gf.IV.30.140/2012/2; Szegedi Ítéltábla Pf.I.20.498/2010/5.

a Pp. 24. §-ából, sem az Itv. rendelkezéseiből nem vezethető le.³¹ A megállapítási keresetnek helyt adó ítélet a közbenső ítélettel rokon: a bíróság eldönti a vezető tisztségviselő felelősségének kérdését, míg a marasztalási perben ez alapján dönt az összegszerű marasztalásról. A kétlépcsős eljárás célja a hitelezői igények érvényesítésének megkönnyítése, azáltal, hogy a felelősség megállapítására már a felszámolás befejezése előtt lehetőség nyíljon. E céllal ellentétes lenne, ha mind a megállapítási, mind a marasztalási perben a vezető tisztségviselő felelőssége alapján fennálló teljes követelés alapul vételével meg kellene fizetni az illetéket. Az ilyen tartalmú értelmezés ellentétes lenne az Alaptörvény 28. cikkében foglalt értelmezési alapelvekkel is.

A jogegységi tanács elsőként abban a kérdésben foglalt állást, a megállapítási perekben meg kell-e határozni, hogy a gazdálkodó szervezet vagyona milyen összeggel csökkent a vezető tisztségviselők jogellenes magatartása következtében. A Cstv. 33/A. § (1) bekezdés első fordulata esetén azt az összeget kell megjelölni, amellyel a vezető tisztségviselő jogellenes magatartása miatt az adós vagyona csökkent; a második fordulat esetében azt, amelyért a vezető tisztségviselő jogellenes magatartása miatt az adós gazdálkodó szervezet nem tud helyállni a hitelezők felé; a harmadik fordulatra alapított kereset esetén pedig azt az összeget, amelyre nézve a vezető tisztségviselő felelőssége azért áll fenn, mert a környezeti terhek nem szüntethetők meg a felszámolási eljárás során az adós vagyonából. Kérdés, hogy erre tekintettel hogyan kell meghatározni a pertárgyértéket és az illeték alapját. A Pp. 24. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy a pertárgy értékének megállapításánál a keresettel érvényesített követelés vagy más jog értéke irányadó. A jogegységi tanács arra a következtetésre jutott, hogy a kétlépcsős szabályozás azt biztosítja, hogy az első perben megállapításra kerüljön a vezető tisztségviselők felelőssége és annak mértéke, s e per során a vagyoni biztosíték nyújtásával az esetlegesen később megindítandó marasztalási per kielégítési alapja is biztosítottá váljon. A vezető tisztségviselő felelősségének megállapítása alapján azonban végleges marasztalására csak akkor kerülhet sor, ha fedezet hiányában az adós vagyonából valóban nem történik meg a hitelezői igények kielégítése. A vezető tisztségviselővel szemben tehát csak a felszámolási eljárás befejezése után lehet marasztalás iránti igényt érvényesíteni.

A sorrendiségnek és a marasztalási per előfeltételeként megjelenő megállapítási pernek meghatározó jelentősége van, hiszen a felperesek személye nem feltétlenül azonos a két eljárásban. A törvény bármelyik hitelező, illetve az adós nevében a felszámoló számára is lehetővé teszi a megállapítási per megindítását. A felszámolási eljárás befejezése után megindítható marasztalási pert viszont nem ugyanaz a személyi kör kezdeményezheti felperesként. A felszámoló (ebben a minőségében) marasztalási keresetet már nem nyújthat be, felszámolói státusa a felszámolási eljárás jogerős befejezésével megszűnik, az adós pedig jogutód nélkül megszünte-

³¹ Legfelsőbb Bíróság Gfv.X.30.361/2010/3, Kúria Gfv.X.30.047/2012/7; Debreceni Ítéletábra Gf.II.30.182/2011/2, Gf.III.30.011/2010/4, Pf.II.20.390/2011/3, Pf.II.20.458/2011/8; Fővárosi Ítéletábra 13.Gf.40.290/2009/4, 16.Gf.40.558/2011/4; Győri Ítéletábra Gf.II.20.011/2010/17.

tésre kerül. Ezzel szemben a felszámolási eljárás során az adós vagyonából teljes kielégítéshez nem jutott bármelyik hitelező is benyújthat keresetet a vezető tisztségviselő marasztalása iránt, nemcsak az, aki korábban a megállapítási pert kezdeményezte.³² A megállapítási perben pernyertes felperes hitelező, kizárólag a megállapítási perben hozott ítélet birtokában nem jogosult a vezető tisztségviselővel szemben a saját követelése teljesítését kérni, a felszámoló pedig pernyertessége esetén sem tudja ily módon elérni, hogy a vezető tisztségviselők a felszámolási vagyonba befizessék a megállapított összeget. A felelősséget megállapító ítélet csak azt a jogot biztosítja valamennyi hitelező számára, hogy a felszámolási eljárás befejezése után marasztalási keresetet nyújtson be a vezető tisztségviselővel szemben a ki nem elégített követelése összegének erejéig. Ennek során azonban a hitelezők a marasztalás iránti perben értelemszerűen nem a teljes vagyonsökkenés összegére vonatkozó igényt, hanem csak a saját, ki nem elégített hitelezői igényükkel megegyező összegű követelést érvényesíthetnek.

Mindezek alapján a jogegységi tanács arra a jogi következtetésre jutott, hogy a megállapítási keresetben megjelölt vagyonsökkenést nem lehet a Pp. 24. §-ának (1) bekezdése alapján a keresettel érvényesített követelés értékének tekinteni. A megállapítási perben a pertárgy értéke nem határozható meg, ezért az illetéket az Itv. 39. §-ának (3) bekezdése szerint kell kiszámítani és megfizetni.

3. WRONGFUL TRADING FELELŐSSÉG ÉS BÍRÓI GYAKORLATA A CÉGTÖRVÉNYBEN

A jogalkotó két megszűnési eljárás keretében teszi lehetővé a hitelező számára, hogy a vezető tisztségviselő csalárd gazdálkodására hivatkozással közvetlenül igényt érvényesítsen azzal szemben: a már tárgyalta Cstv. által szabályozott felszámolási eljárásban és a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.) által szabályozott kényszerszertörési eljárásban. A kényszerszertörési eljárás előzménye a kényszer-végelszámolási eljárás volt. 2012. március 1-jével került bevezetésre a kényszerszertörés jogintézménye, ezzel együtt pedig az a felelősségi norma is, amely lehetővé teszi, hogy a kényszerszertörési eljárásban törölt cég vezető tisztségviselőjének felelősségét meghatározott feltételek fennállása esetén a bíróság megállapítsa, és őt kártérítési összeg megfizetésében marasztalja.

2014. július 1-jei hatállyal a jogalkotó módosította a felelősségi tényállást tartalmazó jogszabályhely felépítését és számozását is: két külön tényállásra bontotta a tagi, illetve a vezetői felelősséget (118/A. § és 118/B. §), a közös szabályokat pedig a 118/C. §-ban helyezte el. Ebből kifolyólag számos bizonytalanság jellemzi a joggyakorlatot abban a tekintetben, hogy a folyamatban lévő kényszerszertörési eljárásokban a jogszabályhelynek mely szövegváltozata irányadó az időállapot tekintetében, illetve, hogy azokban az esetekben, amikor a csalárd gazdálkodást olyan

³² A már hivatkozott joggyakorlat-elemző csoport működése során azt tapasztalta, hogy a hitelezők nem élnek az igényérvényesítésnek ezzel az előnyével: a marasztalási kereset felperesei rendre megegyeznek a megállapítási kereset felpereseivel.

személy tanúsította, aki tag és egyben vezető tisztségviselő is, akkor a perlés jogcíme miként állapítható meg helyesen. Ez a gyakorlatban sokszor összemósodik.

2014. július 1. napjától a rendelkezések kiegészültek az eljárás kezdő időpontjának meghatározásával: a kezdő időpont a kényszertörlési eljárás megindításáról szóló jogerős végzés Céglözlönyben való közzétételének napja. Ez a határidő tekinthető quasi jogvesztőnek, hiszen a mögöttes felelősség (legyen az tagi vagy vezető tisztségviselői) megállapítására irányuló perek felperese csak az a hitelező lehet, aki a kényszertörlési eljárás során a törvényes határidőn belül (60 nap) a követelését bejelentette.

A vezető tisztségviselő felelősségére vonatkozó hatályos rendelkezéseket a Ctv. 118/B. és 118/C. §§ tartalmazza. A 118/B. § (1) bekezdése alapján, „*ha a cégbíróság a céget kényszertörlési eljárásban törölte a cégjegyzékből, a cég vezető tisztségviselője - ideértve a kényszertörlési eljárás előtt a cégjegyzékből törölt vezető tisztségviselőt is - az okozott hátrány erejéig felel a kielégítetlenül maradt hitelezői követelésekért, ha a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezését követően ügyvezetési feladatait nem a hitelezői érdekek figyelembe vételével látta el, és ezáltal a cég vagyona csökkent, illetve a hitelezők követeléseinek kielégítése meghiúsult.*”

A felelősség alapját megfogalmazó bekezdés több szempontból hasonló a Cstv.-beli „párjához”. E speciális kártérítési per alperese a kényszertörlési eljárásban törölt cég vezető tisztségviselője, ideértve a kényszertörlési eljárás előtt a cégjegyzékből törölt vezető tisztségviselőt is. Hasonlóan a Cstv. szabályozási rendszeréhez a Ctv. alapján is vezető tisztségviselőnek kell tekinteni azt a személyt, aki a cég döntéseinek meghozatala tekintetében ténylegesen meghatározó befolyást gyakorol (árnyékigazgató). Speciális viszont, hogy a Ctv. e körben említi a cég által megválasztott végelszámolót, tehát az ő felelősségre vonása is lehetséges. Fontos különbség azonban, hogy a jogalkotó a Ctv.-ben nem határoz meg időbeli korlátot a tisztség betöltése tekintetében, míg a Cstv.-beli normák három éves időszakban vizsgálták a tisztséget betöltő személyek magatartását.

A vezető tisztségviselő család gazdálkodásának eredményei között a Ctv. a vagyonsökkenést, illetve a hitelezői követelések kielégítésének meghiúsulását említi, a környezeti terhek rendezésének elmulasztását viszont nem. A rokonsági állások egyeznek abban, hogy több vezető tisztségviselő esetén azok egyetemleges felelősségét mondják ki, illetve a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet fogalmát szintén hasonlóan ragadják meg, a likviditás hiánya felől közelítenek. A Ctv. azonban nem rendelkezik biztosítékadásról, noha a Cstv. ezt részletesen szabályozza. A beszámoló letétbehelyezéséhez és közzétételéhez kapcsolódó törvényi vélelem viszont mindkét törvény szabályrendszerében megtalálható, ahogyan a mentesülés szabályai is nagyrészt megegyeznek. Azért csak nagyrészt, mert a Ctv. 118/B. § (4) bekezdéséből az is következik, hogy a vezető tisztségviselő a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzete előidézése alól is kimentheti magát, ha az nem az ügyvezetői jogviszonya alatt, vagy magatartása miatt következett be, vagyis a „kritikus helyzet” előidézéséért is felel. Ennek magyarázata talán az lehet, hogy a kényszertörlési eljárás mint jogutód nélküli megszűnést célzó eljárás alap-

vetően nem kapcsolódik a cég fizetéseképtelenségéhez, hanem arra számtalan más okból is sor kerülhet.³³

A felelősségre vonás eljárási oldala rejt még magában különbségeket: a Ctv. alapján a hitelezőnek a cég törlését elrendelő jogerős határozat Céglőnyben való közzétételét követő 90 napon belül van lehetősége keresetét előterjeszteni és a per „egylépcsős”: bár a gyakorlat nem mindig ismeri fel, megállapítási és marasztalási is egyben.

Ha a Ctv. 118/B. § és 118/C. § joggyakorlatát vizsgáljuk, akkor elmondhatjuk, hogy jóval kevesebb publikált döntéssel találkozunk, mint a Cstv. 33/A. § esetében. Ennek oka lehet egyrészt az, hogy utóbbi jóval régebb óta van hatályban, ezért a hozzá kapcsolódó gyakorlat is szélesebb körű, másrészt az is, hogy a Ctv. 118/B. § alapján indított perekben nem merültek fel olyan elvi kérdések, amelyeket az eljáró bírának kellett megválaszolniuk: egy hat esztendőnyi „egérutat” kihasználva nyugodtan támaszkodhattak a Cstv. 33/A. § alapján ítélkező, korábban meghozott döntéseket szerző kollégáikra és az általuk kikristályosított értelmezésekre. A Ctv. felelősségi szabályaihoz kapcsolódó közölt eseti döntések evidenciaként kezelnek olyan kérdéseket, amelyekkel a Cstv. alapján döntéseket hozó társaiknak korábban meg kellett birkóznuk (fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet, hitelezői érdek sérelme, a bizonyítandó tények köre törvényi vélelem fennállása esetén).

Az ítéleteket egyfelől az tette közlésre érdemessé, hogy a Ctv. szövegének különböző időállapot szerinti változásai tekintetében merültek fel ellentétek az első, illetve másodfokon eljáró bíróságok között.³⁴ A 2014. július 1-jei módosítás átszövegezte és át is számozta a rendelkezéseket, amely a folyamatban lévő ügyeket és az azok befejezését követően indított pereket nagyban befolyásolja. Másfelől a döntések egy része a jogalkotó által előírt feltételek fennállásának szükségszerűségével foglalkozik, mint pl. a Kúriát is megjárt ügy, amelyben a felperes hitelező ügy kívánta volna igényét az alperes vezető tisztségviselővel szemben érvényesíteni, hogy a Ctv. által feltételként előírt kényszertörlési eljárás lefolytatására nem került sor.³⁵ Ezek azonban csak eljárási jellegű bizonytalanságok, a hatály kérdésével kapcsolatosak, a felelősség anyagi jogi magjához, a jogalkotó által meghatározott feltételek értelmezéséhez kapcsolódó publikált bírói döntéssel nemigen találkozhatunk.

Vannak azonban olyan nem közölt ítéletek, amelyeket a már említett joggyakorlat-elemző csoport vizsgált meg, amikor a vezető tisztségviselő hitelezőkkel szembeni Ctv. alapján fennálló felelősségének joggyakorlatát vette górcső alá. Számszerűsítve négy ilyen eseti döntést elemeztek és a következő megállapításokra jutottak: a felperesi pozícióban az ügyek jelentős részében az adóhatóság áll; a tagi és a vezetői felelősség összemosódik; csak a felelősség megállapítására kerül sor, marasztalásra nem; a felelősség alapja a törvényi vélelem, ezért a kimentési okokkal,

³³ Összefoglaló vélemény 46–50.

³⁴ Ld. Székesfehérvári Törvényszék 15.G.40.013/2015/6. és Fővárosi Ítélet 27.Gf.40.440/2015/5.

³⁵ Ld. Miskolci Járásbíróság 9.P.22.563/2013/18., Miskolci Törvényszék 2.Pf.20.861/2014/4. és Kúria Gfv.VII.30.400/2014/7.

az ügy egyéb körülményeivel nem foglalkoznak érdemben; a marasztalás összege egyenlő a felperes meg nem térülő követelésével.³⁶

A Ctv. szabályozza az eltiltást, azt a közjogi szankciót, amelyet a cégbíróság alkalmaz a vezető tisztségviselővel (és a taggal) szemben, ha annak felelősségét akár a felszámolási, akár a kényszertörlési eljárás során kielégítetlenül maradt hitelezői igényért jogerősen megállapították, és e kötelezettségének nem tett eleget.³⁷ Az eltiltás tehát a felelősség megállapításának és a jogerős ítélet alapján fennálló kötelezettség elmulasztásának közjogi következménye, amelynek bírói gyakorlata azonban olyan terjedelmes, amely e tanulmány kereteit meghaladja.³⁸

ZÁRÓ GONDOLATOK

A tanulmány célja az volt, hogy a gazdasági társaság vezető tisztségviselőjének wrongful trading felelőssége területén felmerülő publikált bírói döntéseket, azok szerepét és a szűkebb értelemben vett bírói jogalkotás esetleges megjelenését vizsgálja.

Kijelenthető, hogy Magyarországon nincs precedensrendszer, a bírói döntések nem bírnak kötőerővel, kivéve a Kúria jogegységi határozatát. Mégis, az egyes bírói döntéseknek exponált szerepe lehet: egyrészt az elvi határozatok iránymutató jellege útján, másrészt a jogértelmezés és a joghézag-kitöltés útján, mely utóbbinak olykor jogfejlesztő hatása van.

A Kúria jogegységi határozata nem egy egyedi ügyet eldöntő ítélet, hanem az alsóbb bíróságokon hasonló tényállások mellett, egy adott jogkérdésben hozott több eltérő ítéletének az egységesítése a *ratio legis* elve alapján, kutatva azt, hogy az adott jogszabályhely tekintetében mire irányult a jogalkotó eredeti szándéka, így emelkedve felül a bíróságok eltérő ítélkezési gyakorlatából fakadó jogbizonytalanságon, melynek mindössze egy példáját találtuk a vizsgált témakörben.

A gazdasági társaság vezető tisztségviselőjének hitelezőkkel szembeni felelőssége tárgykörében született és publikált felsőbb bírósági döntések eredménye, hogy a gyakorlati támpontokon túl jogértelmezést adnak, közvetítik a bíróságok jogilag alátámasztott erkölcsi megítélését, jogszabályi hiányokat pótolnak, segítve ezekkel a jogalkalmazás minden területét.

³⁶ Ld. Dr. Bodor Mária tanulmánya. Összefoglaló vélemény 10. számú tanulmány melléklet. 110.

³⁷ A Ctv. 9/B. § (1) bekezdése további eseteket is nevesít a szankció alkalmazása körében, de jelen tanulmányban ezekre nem térünk ki.

³⁸ Ld. erről részletesebben: CSÖKE Andrea: Az eltiltás újraszabályozása. *Cégíró*, 2014/4, 8–11.